

Verkasalon (Kalajoki, Sievi, Ylivieska) tuulipuiston voimalinjavaihtoehtojen luontoselvitykset 2022

Juha Kinnunen

Faunatican raportteja 103/2022

Päiväys: 29.11.2022
Kirjoittaja: Juha Kinnunen

Kannen kuva: 4.8.2022 / © Juha Kinnunen

Karttakuvat: © 2022 / Faunatica Oy
Pohjakartat ja ilmakuvat: © Maanmittauslaitos

Espoo 2022

Suosittellemme viittaamaan tähän raporttiin seuraavasti:

Kinnunen, J. 2022: Verkasalon (Kalajoki, Sievi, Ylivieska) tuulipuiston voimalinjavaihtoehtojen luontoselvitykset 2022. – Faunatican raportteja 103/2022. 14 s.

Sisällysluettelo

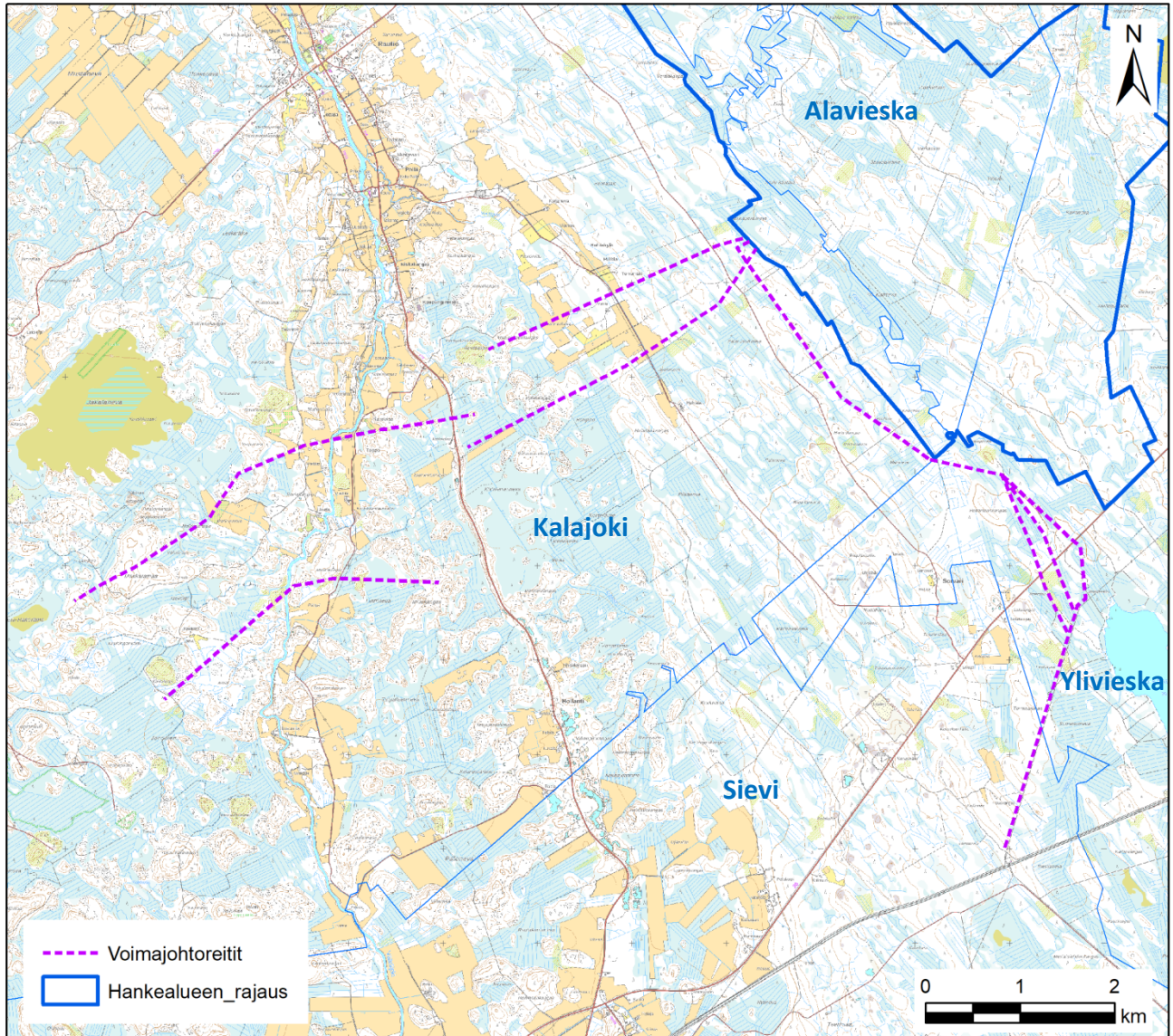
1.	JOHDANTO	3
2.	TULOKSET	5
2.1.	Aiemmat tiedot	5
2.2.	Luontotyytit ja kasvillisuus	5
2.3.	Lajihavainnot	6
2.4.	Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien potentiaaliset elinympäristöt	6
3.	JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET	7
4.	KIRJALLISUUS	8
	LIITE 1. MENETELMÄKUVAUS	9
	LIITE 2. KARTAT RAJAUKSISTA JA HAVAINNOISTA	10
	LIITE 3. TAULUKKO LAJIHAVAINNOISTA	14

1. Johdanto

Winda Energy Oy antoi Faunatica Oy:lle tehtäväksi selvittää suunnittelussa olevan Verkasalon tuulivoimapuiston eri voimalinjavaihtoehtojen luontoarvoja vähintään 100 m linjausten molemmin puolin. Vaihtoehtoiset voimajohtolinjaukset sijaitsevat Kalajoen ja Ylivieskan kaupunkien sekä Sievin kunnan alueella (kuva 1). Linjausten yhteispituus on noin 27 kilometriä.

Selvityskohteita olivat:

- Uhanalaiset luontotyytit (Kontula & Raunio 2018)
- Luonnonsuojelulain perusteella huomioitavat kohteet (Luonnonsuojelulaki 1996, Luonnonsuojeluasetus 1997/2005, Pääkkönen & Alanen 2000):
 - luontaisesti syntyneet, merkittävilä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
 - pähkinäpensaslehdot
 - tervaleppäkorvet
 - luonnontilaiset hiekkarannat
 - merenrantaniityt
 - puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit
 - katajakedot
 - lehdesniityt
 - avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.
- Metsälain perusteella huomioitavat kohteet (Metsälaki 1996, Meriluoto & Soininen 2002):
 - lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuruisten lampien välittömät lähiympäristöt
 - suoelinympäristöt, joiden yhteinen ominaispiirre on luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous
 - rehevät lehtolaikut
 - kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla
 - vähintään kymmenen metriä syvät rotkot ja kurut
 - kymmenen metriä korkeat jyrkänteet
 - karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot.
- Vesilain perusteella huomioitavat kohteet (pienvedet, purot, norot, lähteet ja pienet lammet) (Vesilaki 2011, Tolonen ym. 2019):
 - luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset pienvedet (purot, norot, lähteet, pienet lammet), kluuvit ja fladat.
- Uhanalaiset lajit (Hyvärinen ym. 2019) Laji.fi-portaalin havaintojen ja maastokäyntien yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella.
- Luontodirektiivin liitteessä IV(a) ja luonnonsuojelulain 49 §:ssä mainittujen eläinlajien potentiaaliset esiintymisalueet.

Kuva 1. Tarkastellut voimajohdon linjausvaihtoehdot.

2. Tulokset

2.1. Aiemmat tiedot

Työn taustatiedoiksi haettiin Laji.fi-portaalista tiedot aiemmista uhanalaisten ja muiden erityisesti huomioitavien lajien havainnoista (tunnisteet HBF.68816 & HBF.68817; tiedot ladattu 24.11.2022). Portaalin tiedoissa oli muutaman liito-oravahavainnon rypäs 450–600 m yhdestä linjausvaihtoehdosta.

2.2. Luontotyytit ja kasvillisuus

Liitteen 2 kartoilta nähdään, että pääasialliset suunnitelluilla johtolinjauksilla esiintyvät kasvillisuustyytit ovat:

1. nuoret (talous)metsät,
2. erilaiset suot,
3. avohakkuut ja taimikot (sekä muut avoimet alat, kuten pellot),
4. joet/purot ja niiden usein käsittelemättä jätetyt suojavyöhykkeet, sekä
5. varttuneet metsät.

Suunniteltujen reittilinjausten metsät ovat pääosin nuoria ja hoidettuja. Reittilinjausten suot ovat lähes kaikki ojitettuja eikä luonnontilaisuuden piirteitä ole näkyvissä. Joet ja niiden suojavyöhykkeet ovat parhaiten säilynyttä luontoa selvitysalueella, mutta luonnontilaisia virtavesiä ei reitille osunut; selvitettyjä virtavesijaksoja oli eri tavoin käsitelty (oikaisuja, suoristamisia, leventämisiä, syventämisiä, perkauksia).

Uhanalaisia tai luonnonsuojelulain mukaisia luontotyyppieitä taikka metsä- tai vesilain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ei suunnitelluilta voimajohtoreiteiltä tavattu.

2.3. Lajihavainnot

Liito-oravasta tehtiin yksi papanahavainto Matoniemenkankaan seudulta alle 100 m linjauksesta (liite 2), vaikka ajankohta ei ollut sovelias liito-oravan esiintymisselvitykselle. Havaintopaikan ympärillä oleva potentiaalinen liito-oravametsikkö ulottuu n. 50 metrin päähän linjauksesta. Liito-orava on luontodirektiivin liitteiden II & IV(a) ja luonnonsuojelulain 49 §:n laji.

Saukon jälkiä tai jätöksiä tavattiin yhdestä paikasta Vääräjoen varrelta, mutta yli 300 metriä lähimmästä linjauksesta (liite 2). Saukko on luontodirektiivin liitteiden II & IV(a) ja luonnonsuojelulain 49 §:n laji.

Selvityksessä tavattiin suden jätökset noin 400 metrin päästä hankealueen rajasta Peltomaankankaan alueella (liite 2). Ylivieskan keskustan sekä itä- että länsipuolella on maaliskuun 2022 tilanteessa suden perhelauma (Luonnonvarakeskus). Susi on luontodirektiivin liitteiden II & IV(a) ja luonnonsuojelulain 49 §:n laji.

Lisäksi tehtiin muutama hajahavainto lintudirektiivin liitteen I lajeista metsosta, pyystä ja teerestä (liitteet 2 & 3). Pyy on luokiteltu myös uhanalaiseksi (vaarantunut, VU). Myös vaarantuneesta riekosta tehtiin yksi havainto.

Lajien havaintopaikat selviävät tarkemmin liitteen 2 kartoista.

2.4. Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien potentiaaliset elinympäristöt

Potentiaalisia luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien elinympäristöjä kirjattiin voimalinjavaihtoehdoilta tai niiden läheisyydestä yhteensä 35 liito-oravalle ja kaksi saukolle (liite 2). Potentiaalia saukon esiintymiselle on Rättyänojassa ja Vääräjoessa. Viitasammakolle soveliaita elinympäristöjä ei havaittu.

3. Johtopäätökset ja suositukset

Suosittelen kolmen alueelta havaitun ja potentiaalisesti laajemmalla alueella elävän luontodirektiivin liitteiden II & IV(a) ja luonnonsuojelulain 49 §:n lajin (liito-orava, saukko, susi) esiintymisen selvittämistä ainakin linjaukselta, joka valitaan toteutettavaksi, ellei selvityksiä ole jo tehty. Näiden lajien esiintymillä voi olla vaikutusta linjaukseen.

Muita linjauksiin vaikuttavia luontoarvoja ei tässä selvityksessä havaittu.

4. Kirjallisuus

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Osa 2 luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5 2018. 929 s. Osoitteessa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161234>.
- Kontula, T., Teeriaho, J., Alapassi, M., Halonen, P., Husa, J., Jäkäläniemi, A., Parnela, A., Pykälä, J., Sipilä, P. & Syrjänen, K. 2008: Kalliot ja kivikot 6. – Teoksessa Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.): Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 8/2008.
- Kontula, T., Teeriaho, J., Husa, J., Grönlund, A., Gustafsson, J., Juutinen, R., Jäkäläniemi, A., Korvenpää, T., Nurmi, H. & Pykälä, J. 2018: Kalliot ja kivikot 7. – Teoksessa Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018.
- Luonnonsuojeluasetus 1997/2005/2013/2021: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997), 17.11.2005 annettu muutos (913/2005), 1.7.2013 alkaen voimassa oleva muutos (471/2013) ja 28.6.2021 alkaen voimassa oleva muutos (521/2021) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130471>; <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210521>].
- Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961096>] ja luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960079>].
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 2002: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. – Metsälehti Kustannus, Helsinki. 2. painos.
- Metsäasetus 2010: 21.12.2010 annettu metsäasetus (1234/2010) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101234>]
- Metsäkeskus 2022: Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt. – Karttasovellus osoitteessa <https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=a29ae4c4eb7240f0895d4ff93f04df1c>. (Tarkastettu 25.8.2022)
- Metsälaki 1996: 12.12.1996 annettu metsälaki (1093/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>] ja metsälain perustelut (HE 63/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960063>] sekä laki metsälain muuttamisesta (1085/2013) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131085>]
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017. Osoitteessa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79301>.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000: Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. – Suomen ympäristökeskuksen moniste 188. 128 s.
- Vesilaki 2011: 27.5.2011 annettu vesilaki (587/2011) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>].

Liite 1. Menetelmäkuvaus

Voimajohtolinjaukset inventoitiin 2.–4.8.2022. Kasvillisuuden piirteet ovat elokuun alussa hyvin nähtävissä luontotyyppien määrittämiseksi ja putkilokasvien havainnoimiseksi. Selvitys tehtiin vähintään 100 metriä suunnitellun voimajohdon linjauksen molemmin puolin. Maastotyöhön käytettiin yhteensä n. 30 tuntia. Inventoinnin teki FM Juha Kinnunen.

Kohteina olivat uhanalaiset luontotyypit, kasvillisuuden yleispiirteet, luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilain perusteella huomioitavat kohteet sekä uhanalaiset ja silmälläpidettävät putkilokasvilajit (ks. myös johdanto).

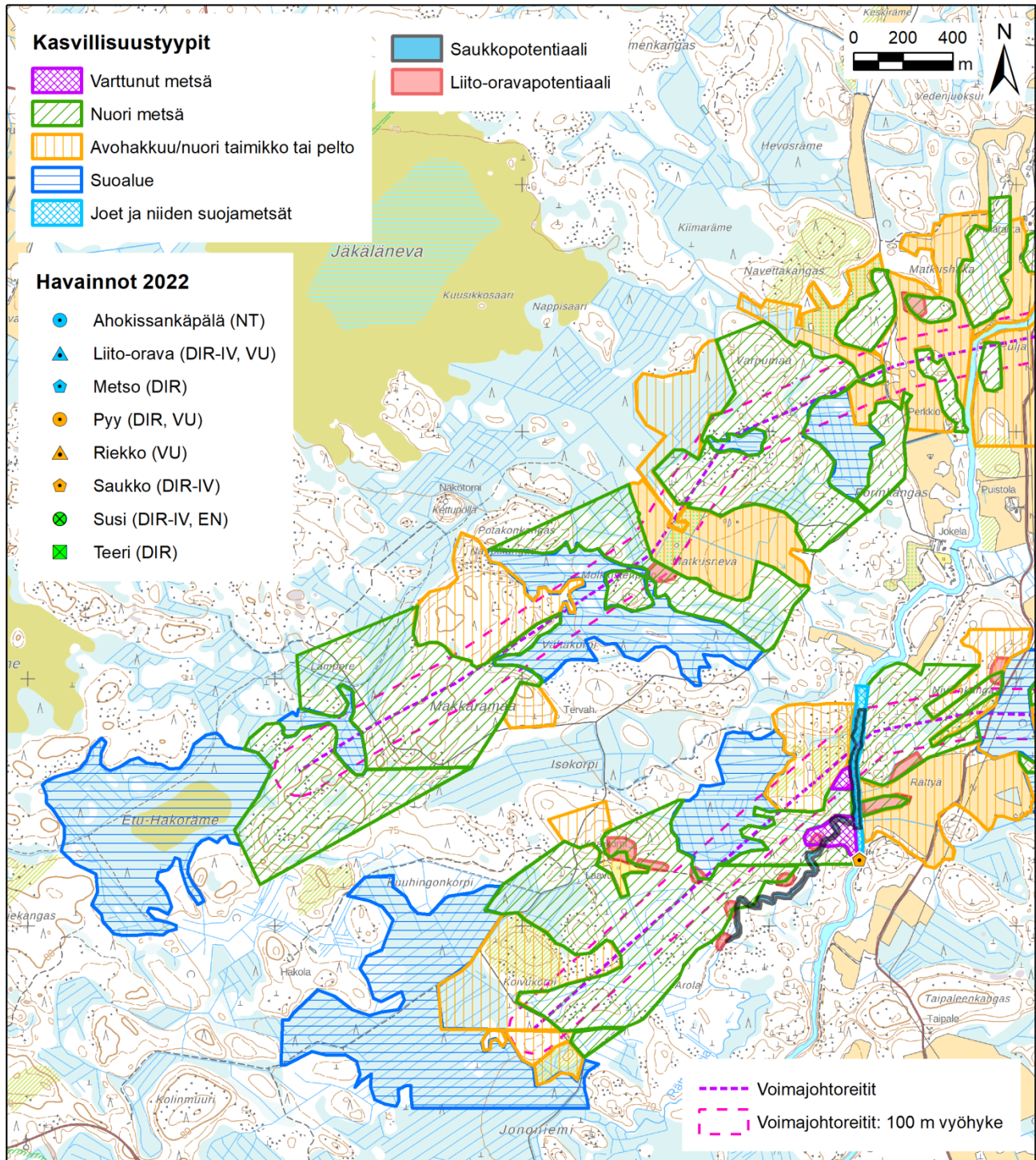
Reittien kasvillisuuden pääpiirteet huomioitiin. Mikäli inventoinnissa todettiin uhanalaisia tai silmälläpidettäviä putkilokasvilajeja, niiden havainnot kirjattiin kymmenen metrin välein ympäristöhallinnon ohjeistuksen mukaan.

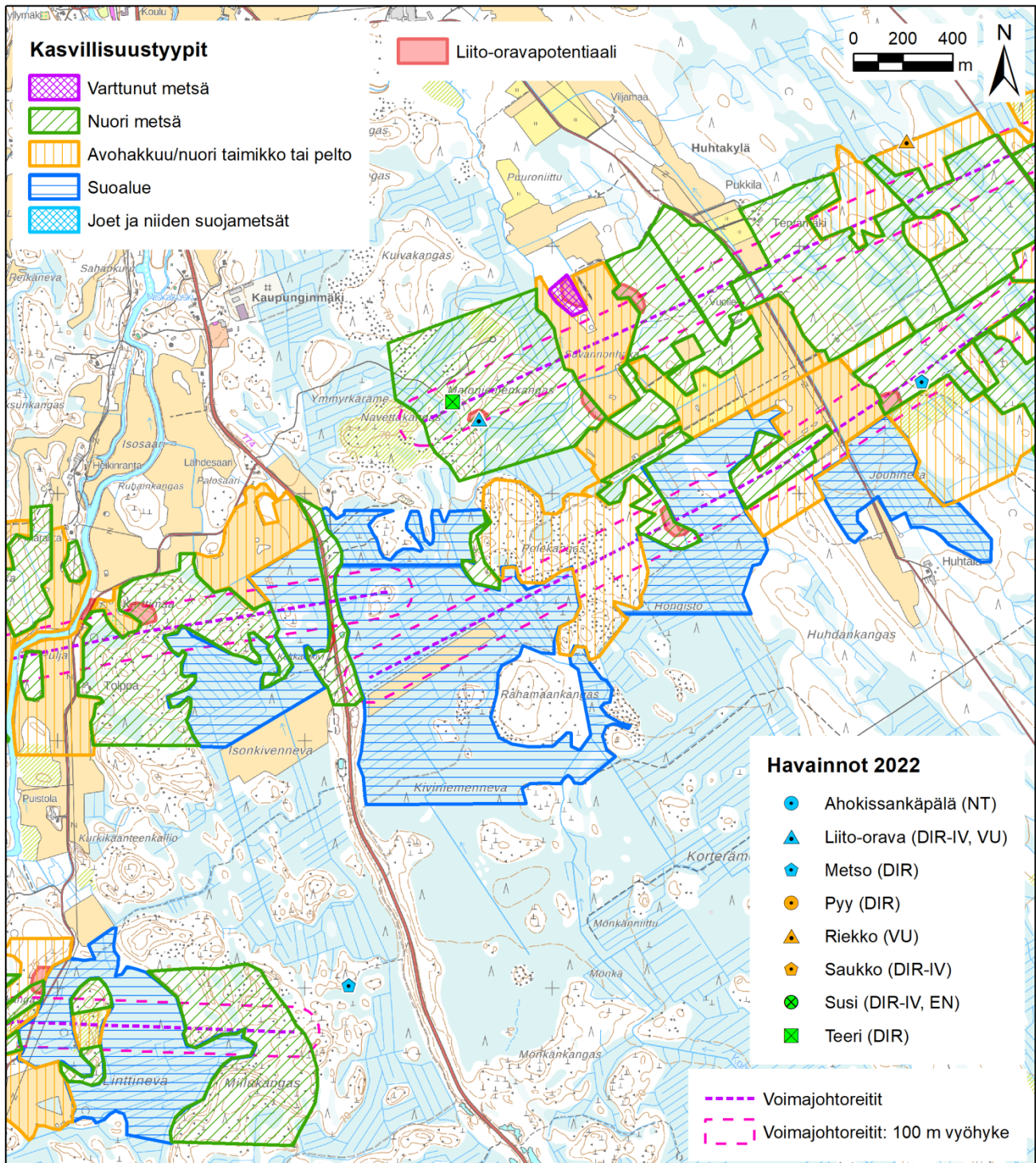
Inventoinnin aikana kirjattiin muistiin myös havainnot erityisesti huomioitavista lajeista sekä luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien potentiaalisista elinympäristöistä.

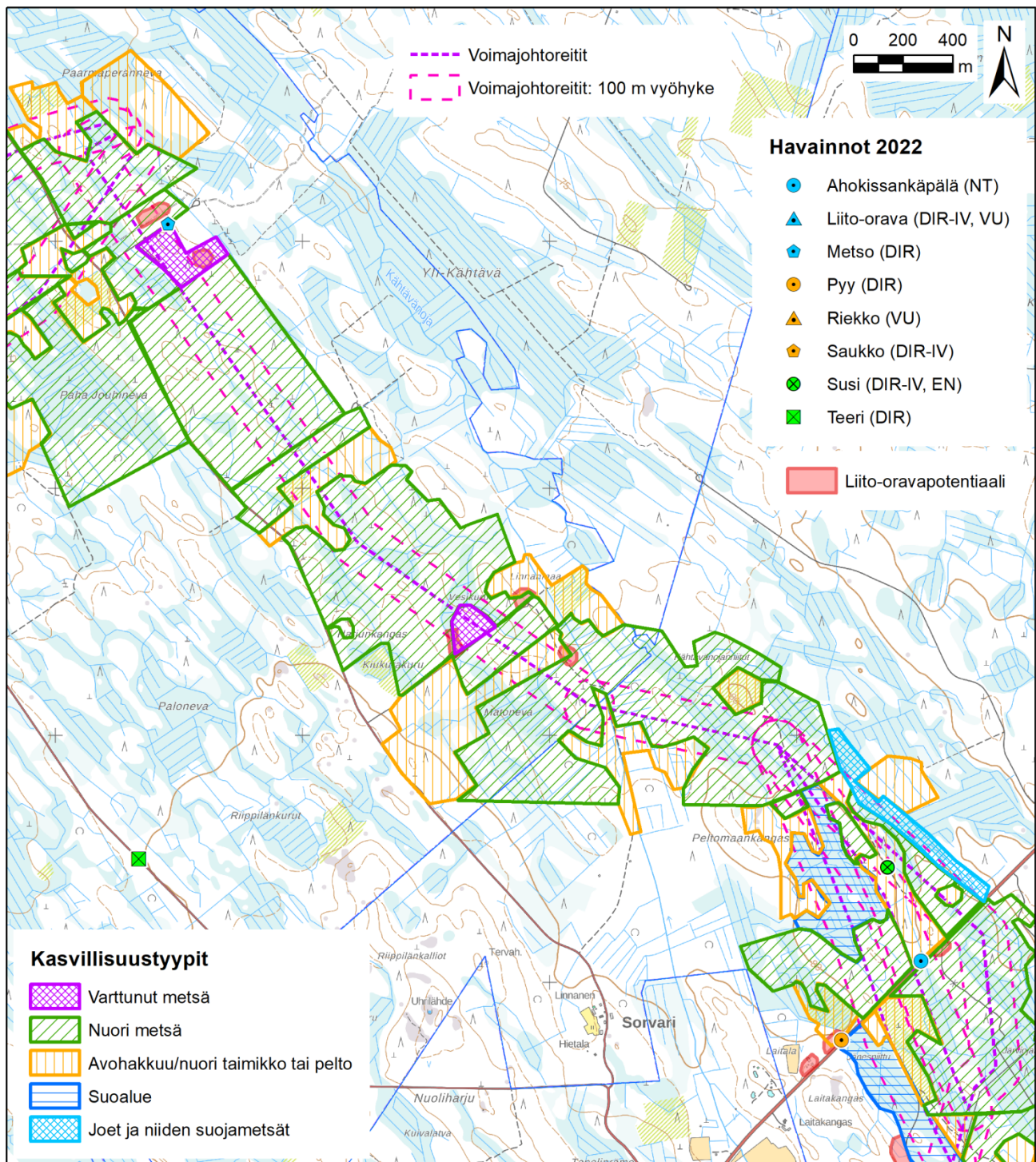
Laji.fi-portaalin havaintotiedot

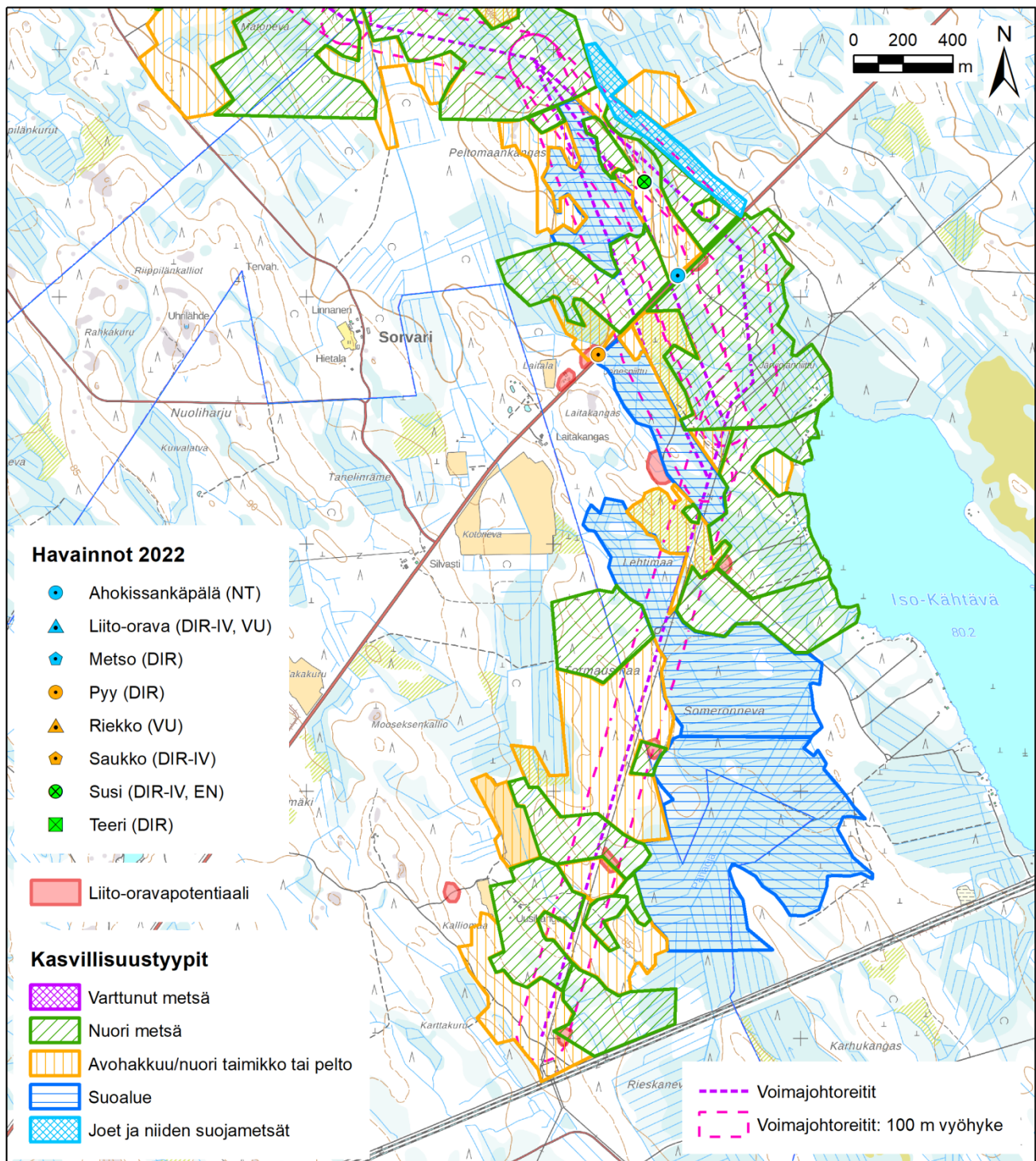
Voimajohdon linjausvaihtoehtojen lähistöltä hankittiin Laji.fi-portaalista avoimen datan lisäksi uhanalaisten ja muiden erityisesti huomioitavien lajien (CR, EN, VU, NT) ja direktiivilajien havaintotiedot (pl. linnut).

Liite 2. Kartat rajauksista ja havainnoista

Liite 3. Taulukko lajihavainnoista

Nkoord	Ekoord	Laji	Status	Pvm	Havainto
7103087	371504	ahokissankäpälä	NT, silmälläpidettävä	3.8.2022	näköhavainto
7105300	365705	liito-orava	Luontodirektiivi IV(a)/Lsl 49 § VU, vaarantunut	3.8.2022	kaksi papanaa kuusen alla
7103013	365179	metso	Lintudirektiivi liite I	2.8.2022	näköhavainto
7105454	367495	metso	Lintudirektiivi liite I	3.8.2022	näköhavainto
7106072	368456	metso	Lintudirektiivi liite I	4.8.2022	näköhavainto
7102767	371181	pyy	Lintudirektiivi liite I VU, vaarantunut	3.8.2022	näköhavainto
7106425	367434	riekko	VU, vaarantunut	3.8.2022	näköhavainto
7102270	363366	saukko	Luontodirektiivi IV(a)/Lsl 49 §	2.8.2022	jätökset
7103466	371368	susi	Luontodirektiivi IV(a)/Lsl 49 § EN, erittäin uhanalainen	4.8.2022	jätökset
7105371	365599	teeri	Lintudirektiivi liite I	3.8.2022	näköhavainto
7103500	368338	teeri	Lintudirektiivi liite I	3.8.2022	näköhavainto

Faunatica

Tuntosarvet aitoon luontoon

Kutojantie 6-8

02630 Espoo

<http://www.faunatica.fi/>